

Zaterdag 14 oktober 1916 – ochtendeditie

Een Belgisch “dorp” op Scheveningen.

Men schrijft ons:

Kijkt er tegenwoordig nog iemand om naar een Belgische soldaat als hij die op straat ontmoet? Geen sterveling. Het nieuwtje is er af; de oorlog heeft ons al aan zoveel gewend en dit is evenmin iets bijzonders meer voor ons als al de rest.

Ja, de eerste tijd, toen ze pas hier waren, kon zo’n ingenieur, met zijn vreemde uitmonstering of zijn rare politiemutsje, nog wel eens de aandacht trekken en bekijks hebben, maar die dagen liggen ver achter ons. Niemand let meer op geïnterneerden; onze soldaten groeten hen op straat of ze van ons eigen leger waren, de schildwachten voor de paleizen doen voor de Belgische meerderen evengoed eerbewijs als voor de Nederlandse – in één woord: ons publiek, dat overigens toch niet gauw went aan wat het niet altijd en iedere dag ziet, behandelt de Belgen als oude kennissen.

Wij hebben er nu langzamerhand heel wat gekregen in ons midden.

Er zijn er toch veel onder de geïnterneerden, die een handwerk verstaan en in deze tijd van, door de mobilisatie, schaarse werkkrachten, is er voor die altijd wel hier of daar een plaatsje te vinden, hetzij aan een fabriek, hetzij bij een particulier.

In het klein is dat begonnen. Eerst kwamen er zo een paar uit het Harderwijkse en Zeisterkamp aan de gang, geleidelijk groeide dat aantal aan en nu zitten ze overal. Door heel het land vindt men nu de interneringskampen: een aantal Belgische manschappen, die in een bepaalde plaats werk gevonden hebben en daar onder bewaking van een klein Nederlands detachement verblijf houden.

Wie zelden of nooit de richting van de vissershaven uitgaat, zal allicht geen vermoeden hebben, dat in onze stad ook zo'n interneringsgroep leeft en nog wel een tamelijk sterke bovendien. Aan de Westduinweg, de kant dus van het oude Scheveningse dorp, zijn in deze laatste tijd verschillende houten barakken verzezen, waar de Belgen wonen.

“Interneringkamp 's Gravenhage” staat er boven de deur.

Wij waren in die buurt aan het wandelen en zijn er toen eens binnen gelopen om te kijken. De commandant van de groep, reserve 1^e luitenant van der Meer, was juist even het terrein op, maar aan het, wat primitieve, bureau zat een Belgische adjudant, die zich heel hulpvaardig toonde en al aanstonds met ons mee stapte om de zaken eens op te nemen.

Een aardige gemoedelijke man, al een hele tijd hier geïnterneerd, en die zich, naar het scheen, best kon schikken.

Tegenover het kantoortje van de commandant bleek de kantine te zijn, een niet al te groot vertrek, met een buffet erin natuurlijk en dan tafeltjes en stoelen zoals in ieder gewoon café. Er zaten nu maar een paar soldaten, de anderen waren allemaal bezig.

Een maand of zeven geleden is deze interneringsgroep ingericht, vertelde de adjudant. Er waren toen tussen de veertig en vijftig manschappen, die woonden in de kleine barak, waar wij op dat ogenblik waren. Het slaaplokaal was echter de kantine.

Barakken voor militair gebruik kan men tegenwoordig overal zien. Daar is ook al niets nieuws meer aan voor de meesten. Hier is het net als overal ingericht.

In het midden tafels met banken eromheen en langs de muur, door een smal “straatje” gescheiden, de strozakken. Allemaal op een net van touwwerk rustend, zodat de matrassen niet op de grond liggen. Want al is alles met hout afgetimmerd, met het oog op de vochtigheid is het zo toch beter. Ze waren nu meestal dubbel geslagen met de dekens en het hoofdkussen vierkant opgevouwen – alles militairement! – er tussen. Langs de hele wand van de barak lopen op borsthoogte twee flinke planken boven elkaar, waar de mensen hun boeltje: kleren, eetketeltje, wasblik enz. kunnen opbergen. Daar lag en hing dan ook van alles. Verder waren er boven de bedden latten aangebracht, waarop ook kleren konden worden opgehangen, om te drogen als de manschappen met slecht weer thuis komen. Een grote stapel heldere borden wachtte op de tafel.

Zo mooi als in de kazerne zag het er hier niet uit. Een soldatenkamer waar rekruten waren, maakt, wanneer alles netjes gepoetst en gezwabberd is en iedereen zijn zaken voorbeeldig heeft opgeborgen, nog een heel andere indruk, maar zoiets is in deze omgeving ook niet nodig. Er is orde, het ziet er zindelijk uit ook en dat is maar de hoofdzaak. Natuurlijk is er toch wel een zekere discipline onder de manschappen. Dat is nodig ook, want was die er niet, wat moest er dan van dit grote gezin van meestal oudere mensen terecht komen? Van tijd tot tijd valt er zelfs nog wel eens straf; op het ogenblik zat er zowaar een van de heren in de provoost, omdat hij buiten zijn boekje gegaan was. Maar dat zijn natuurlijk uitzonderingen. Goed gedrag is immers één van de eerste vereisten om hier te mogen blijven. En ze zijn hier o zo graag! Wat dan ook licht te begrijpen is.

Het kampeven wordt gauw vervelend en geestdodend. En degenen, die op de een of andere manier uit het kamp weten weg te komen naar een interneringsgroep, beschouwen dat als een uitkomst.

Ja, vertelde de adjudant, wij hebben er hier gehad, die uit Harderwijk of Zeist een dag of drie met verlof waren en die tijd bij ons gelogd hadden en die, wanneer ze terug moesten, stonden te huilen of ze kleine jongens waren, zo'n spijt als ze hadden, dat ze niet konden blijven. We halen er dan ook zoveel mogelijk hierheen, bouwen met alle macht om meer ruimte beschikbaar te krijgen en het gaat toch nooit hard genoeg.

Eerst was hier de kleine barak met een vijftig plaatsen, de kantine, de wacht en nog een paar andere vertrekjes erin.

Toen is er een grote barak bijgekomen, waar honderd vijftig personen en ginds is nog een nieuwe klaar, waar zestig man kunnen slapen, maar die moet afgebroken en verplaatst worden, omdat hij te dicht bij de andere gebouwen staat, met het oog op het brandgevaar. Intussen zijn wij verderop ook al weer aan het bouwen: een heel grote barak. En wij breiden steeds uit, zoals ik zegde, we hebben geen handen genoeg.

De nieuwe barak (die afgebroken moet worden) leek frisser en ruimer dan de oude. De strozakken lagen er niet zo dicht op elkaar, ook waren de ramen breder en hoger en over het geheel was er buiten het slaapgedeelte meer plaats voor de bewoners.

In een afgesloten hok zaten een stuk of wat mannen aardappelen te "jassen" voor de menage. De groep kookt namelijk voor zichzelf. Er zijn nu ruim zevenhonderd manschappen in administratie, van wie ongeveer de helft mee eet. Iedere dag moet er dus voor een driehonderd vijftig man gekookt worden. Dat is geen kleinigheid! Maar de koks slaan zich er door. Wij zagen hen aan het werk in de kleine keukenschuur. Twee flinke kerels in een kokspak waren daar bij het vuur bezig met de bereiding van het eten.

Het menu was gehakt met aardappelen en uien. Op grote platen stond het rauwe vlees, in behoorlijke porties verdeeld, klaar. De koks hadden al een gedeelte afgewerkt en een deel lag op het ogenblik in de pan. Het zag er best uit en rook ook aanlokkelijk. Zo hoffelijk mogelijk bood de adjudant ons aan om het eens te proeven. Dat was nu eigenlijk wel tamelijk veel gevegd, 's middags om twee uur, pas na de koffie. Maar het smaakte toch voortreffelijk.

Na de keuken zagen wij ook een paar andere lokalen in, washokken en privaten.

Een Hollandse aannemer heeft gebouwd wat er staat en bouwt ook wat er nieuw bijkomt, met Belgische werkkrachten. De geïnterneerden werken bij hem als gewone timmerlui; zij krijgen het gewone loon. In het algemeen zou het natuurlijk een ongezonde toestand in het leven roepen wanneer de Belgen hier onder de prijs aan het werk gingen. Maar daartegen wordt dan ook gewaakt. De arbeidsbeurs verleent voor de meeste gevallen, dat er mannen aan werk geholpen moeten worden, haar bemiddeling.

Ze overlegt met de werkgever en pas als het loon vastgesteld en alles in orde is, kan de man uit het kamp overkomen naar de interneringsgroep. Als hij er eenmaal is wordt er dan bovendien nog nauwkeurig toegezien, dat hij ook werkelijk het overeengekomen loon krijgt. Pas nog, vertelde de adjudant, waren er manschappen teruggestuurd voor wie was overeengekomen, dat ze 18 gulden per week zouden verdienen en die toen het erop aankwam maar de helft of nog minder kregen. Voor de betrokkenen is zoiets natuurlijk een hard gelag, maar ze weten vooruit, dat ze daarop te rekenen hebben. Van het verdiende geld krijgen de ongehuwden per week 3,50 gulden in handen. Daarbij komt een dubbeltje soldij per dag. In het geheel hebben ze dus 4,20 gulden zakgeld per week. De rest wordt voor hen

opgespaard tot na afloop van de oorlog. Dan kunnen ze dus met een aardige cent op zak naar hun land teruggaan.

De gehuwden krijgen na de eerste maand drie vierde deel van hun loon in handen, maar daarvan gaat de barakhuur af, wat bij elkaar een bedrag is van 10 gulden per maand, tot wanneer de barak betaald is.

De oude barak zal binnen een maand betaald zijn. Dan vergoeden zij alleen nog vuur en licht. Gehuwden zowel als ongehuwden zijn in de menage. Zijn de gehuwden drie maanden bij de groep geweest, dan hebben zij recht op zeven achtste van hun loon. De rest gaat weer in de spaarpot. Dat is waarlijk een wijze maatregel, zouden wij zeggen, om de mensen een appeltje voor de dorst te bezorgen, tegen de tijd dat zij naar België teruggaan om daar de zaak opnieuw op poten te zetten.

Waarom ze niet ineens zeven achtste van het loon ontvangen, wist onze leidsman ons niet te zeggen. Maar hij hield het er voor, dat die maatregel is genomen omdat men aan Internering eerst poolshoogte wil nemen hoe de vrouwen zich gedragen.

De manschappen uit de Scheveningse interneringsgroep werken op het ogenblik overal. Lui zijn ze zeker niet, er zijn er die van vier, vijf uur 's ochtends tot laat in de avond bezig zijn. En die dan natuurlijk ook een goed weekgeld verdienen. Enkelen echter werken helemaal voor niets. Die kunnen zichzelf gemakkelijk bedruipen en willen dan ook geen geld aannemen. Die zitten op het bureau voor de krijgsgevangenen en in andere werken van liefdadigheid. Zij die dat werk doen, behoren, zoals men begrijpt, tot de meer ontwikkelden. Zelfs is er onder hen een viceconsul.

De geest onder de manschappen is uitstekend. Luitenant van der Meer, de commandant, heeft dan ook veel hart voor zijn mensen en geeft zich heel wat moeite voor hen. En, zoals de adjudant zegde, ze willen ook maar wat graag bij ons zijn. Wij bouwen maar voort, om er zoveel als er geplaatst kunnen worden hierheen te halen.

Bij de nieuwe barak waren de mannen druk aan het timmeren. De ramen stonden er al in, de laatste hand moest er nog aan gelegd worden, zo gauw als het klaar was – en misschien kwam het voor de avond nog wel zover – dan ging al die krullenrommel er uit, en verhuisden de mannen uit de andere barak nog hierheen.

Zo breidt het Belgische kamp zich elke dag verder uit. De gemeente geeft haar grond gratis te leen, er is op het ogenblik nog ruimte genoeg voor verschillende barakken en dus kunnen wij nog wel wat Belgen bergen.

Toen wij van de geïnterneerden afscheid genomen hadden, zijn wij nog even aan de overzijde van de Westduinweg gaan kijken. Dat ging nu toch in één moeite door. Daar zijn ook verschillende kleine houten gebouwtjes neergezet. Het lijkt wel een dorp uit een speelgoeddoos.

Een gedeelte van die huisjes behoort, naar men ons vertelde aan een maatschappij, die ze verhuurt. Belgen hebben ze gebouwd. Er zijn er bij met zes kamers, die gemeubileerd 40 gulden per maand zouden kosten. Of dat cijfer juist is hebben wij niet kunnen vaststellen, evenmin als wij ons een denkbeeld kunnen vormen over de redelijkheid ervan, aangezien wij de woningen niet van binnen gezien hebben. Daar blijven wij dus maar liever buiten. Een eindje verderop staan nog verschillende kleine houten huisjes, die daar, zegde men ons, door tussenkomst van de Belgische regering zijn gezet tot (kosteloos) onderdak van hulpbehoevende gezinnen. Er wonen nu al vier of vijf huishoudens en binnenkort komen er meer. Het Belgische

dorp krijgt zijn eigen kerkje – er wordt nu nog aan gebouwd. De school is al klaar, zij heeft plaats voor vijftig kinderen. Binnen heel korte tijd zullen de huisjes bewoond worden en dan hebben wij waarlijk een klein Belgisch dorp op Scheveningen.

Wie daar voor de oorlog van gedroomd had ...

Zaterdag 14 oktober 1916 – avondeditie

Geen berichten over België.